

**Волинський інститут
післядипломної педагогічної освіти
Кафедра педагогіки і психології**

**КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Кафедра педагогіки, психології та окремих методик**

**Збірник
матеріалів V педагогічних читань
«Актуальність ідей В. О. Сухомлинського в сучасному
освітньому просторі»**

4 листопада 2020

УДК 378.091.4(477)(08)

З-41

До друку схвалено на:

засіданні кафедри педагогіки і психології Волинського ІІПО, протокол № 9 від 10.11.2020;

засіданні кафедри педагогіки, психології та окремих методик КЗВО «Луцький педагогічний коледж», протокол №2 від 04.11.2020.

Рецензенти:

Луцюк А. М., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки і психології ВІІПО

Марчук С. С., кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки, психології та окремих методик КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Збірник матеріалів V педагогічних читань «Актуальність ідей В. О. Сухомлинського в сучасному освітньому просторі». Луцьк: _____, 2020. 132 с.

У збірнику представлено результати науково-дослідної та пошукової діяльності науковців закладів вищої освіти Волині та педагогічного гуртка «Дидакал» КЗВО «Луцький педагогічний коледж», які активно досліджують творчу спадщину В. О. Сухомлинського.

Адресовано викладачам педагогічних закладів вищої освіти, студентам, усім тим, хто цікавиться життєписом та творчістю В. О. Сухомлинського.

УДК 378.091.4(477)(08)

ЗМІСТ

Антонюк Надія, Савчук Світлана	Використання гри як засобу навчання та виховання молодших школярів у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського... 5
Антонюк Володимир	Місце книги у педагогічній системі В. О. Сухомлинського..... 7
Бахомент Світлана	В. О. Сухомлинський про педагогічну майстерність керівника освітнього закладу..... 11
Бойчук Петро	В. Сухомлинський про психічне та духовне здоров'я учнів.... 15
Борбич Наталія, Мартинюк Людмила	Василь Сухомлинський про професійну культуру вчителя..... 18
Бубін Алла	Проблема сімейного виховання в контексті педагогіки Василя Сухомлинського..... 21
Васюхник Вікторія	Формування моральних якостей та розвиток творчих здібностей школярів у системі роботи В. О. Сухомлинського 24
Вдович Світлана	Ідеї гуманної педагогіки В. О. Сухомлинського..... 28
Гурин Юлія, Фрончко Катерина	Прояв ідей В. О. Сухомлинського в концепції Нової української школи..... 31
Додь Анастасія	Учительська праця у поглядах В. О. Сухомлинського..... 35
Жанжик Юлія, Накрійко Мар'яна, Сідорук Марія	В. О. Сухомлинський про майстерність учителя на уроці..... 38
Журавель Анастасія	Життєвий шлях Василя Олександровича Сухомлинського..... 41
Згورانець Богдан	Народні традиції фізичного виховання школярів у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського..... 45
Іванова Наталія	«Серце віддаю дітям» в пайдеї любові Василя Сухомлинського.. 48
Калапуша Анна, Москалюк Катерина	Уроки під відкритим небом В. О. Сухомлинського..... 53
Козігора Марія	Ідеї виховання дітей молодшого шкільного віку в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського..... 56
Курочка Софія	Психологічні аспекти морального розвитку дітей у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського..... 60
Левицька Валентина, Левицький Олександр	Педагогічні погляди В. О. Сухомлинського про розвиток творчої особистості та креативності молодого покоління..... 62
Луцюк Анатолій	Думки О. О. Сухомлинського про педагогічну майстерність 65
Марчук Сергій	Ідеї В. Сухомлинського на фізичне виховання школярів..... 69
Назарук Микола	Поради Василя Сухомлинського батькам та педагогам задля зміцнення здоров'я та активного залучення дітей до фізичної культури..... 73
Олешко Петро	Патріотизм В. О. Сухомлинського..... 77
Остапук Віталіна	Патріотичне виховання в ідеології В. О. Сухомлинського..... 80
Плахтина Ольга	Естетичне виховання майбутніх кравців-закрійників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти..... 83
Парфенюк Ірина	Актуальність поглядів В. О. Сухомлинського на професіоналізм учителя в Новій українській школі..... 86

Пушкар Надія, Антонюк Надія Рудчик Наталія	Погляд на професію майбутнього вчителя початкової школи через призму досвіду В. О. Сухомлинського..... 90
Савчук Ольга	Погляди В. О. Сухомлинського на взаємовідносини вчителя та учня..... 93
Стефанюк Тетяна Фіголь Наталія	Унікальність професії вчителя у поглядах Василя Олександровича Сухомлинського..... 96
Хом'ярчук Алла	В. О. Сухомлинський про творчість учителя початкової школи... 99
Чемерис Ірина Червак Анастасія, Рижко Олена Циплюк Аліна	Василь Сухомлинський про принципи трудового виховання школярів..... 102
Шевчук Ольга, Ярощук Наталія	Вплив естетичного виховання на формування творчої особистості за педагогічними поглядами В. О. Сухомлинського... 106
Шемейко Вікторія, Захарчук Яна Шубіч Маргарита	Гуманізм як основа педагогіки Василя Сухомлинського..... 110
	Ідеї естетичного виховання у спадщині Василя Сухомлинського..... 113
	Проблема здоров'язбереження у світлі педагогічних поглядів В. Сухомлинського..... 117
	Психотерапевтичний потенціал казок Василя Сухомлинського..... 120
	Погляди Василя Сухомлинського на навчання дітей з особливими освітніми потребами..... 124
	Рекомендації сучасному педагогу у праці В. Сухомлинського «Сто порад учителеві»..... 128

Список використаних джерел

1. Омельчук В. Психологічні аспекти педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського. *Початкова школа*. 2004. с.41-44.
2. Павленко Л. Казкар – добротворець української «Школи радості». В гостях у В. О. Сухомлинського. *Початква освіта*. 2006. № 38. с.11-12.
3. Сухомлинський В. О. Павлиська середня школа. Вибрані твори у 5 т. Т.4. Київ: Рад.школа. 1976. с.7-392.
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в 5 т. Т.2. Київ: Рад.школа. 1977. с.409-416.
5. Сухомлинський В. О. Виховання моральних стимулів до праці у молодого покоління. Київ. Знання. 1961. с.44.

Вдович Світлана,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
доцент кафедри практичної психології

Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського
державного університету безпеки життєдіяльності

Ідеї гуманної педагогіки В. О. Сухомлинського

Одним із головних українських гуманістів ХХ століття був видатний педагог, публіцист і письменник Василь Олександрович Сухомлинський, який обґрунтував і втілював у реальне життя гуманістичні принципи.

Як відомо, ідея гуманізму включає осмислення людиною свого ставлення до світу і до самої себе. Гуманізм – це справжня віра в людину та її невичерпні можливості, усвідомлення повноти величі людини, її здатність повернути собі на благо все багатство і розмаїття довкілля, з яким вона нерозривно пов'язана. Людина є центром світу і творцем власного великого буття. Сутністю гуманізму, безумовно, виступає любов до людини поряд із такими цінностями, як цілісність людської особистості, свобода, щастя, рівність тощо. «Педагог без любові до дитини – це все одно, що співець без голосу, музикант без слуху, живописець без відчуття кольору», – писав В. О. Сухомлинський [4, с. 68].

Ідеї гуманного ставлення до людини, до особистості учня, дитини присутні практично у кожному творі В. О. Сухомлинського. Та найяскравіше вони висвітлені у його працях «Серце віддаю дітям», «Листи до сина», «Духовний світ школяра», «Моральний ідеал молодого покоління», «Народження громадянина»,

«Людина неповторна», «Павлиська середня школа», «Виховання особистості в радянській школі», «Не бійтесь бути ласкавими» та ін.

В. О. Сухомлинський вважав, що у навчанні та вихованні дитина має бути головною, центром освітньої системи, а знання, які вона здобуває, – «олюдненими». «Олюднювання знань, одухотвореність викладання благородними, високими почуттями, – це, на мій погляд, проблема номер один і в шкільному, в вузівському вихованні... Світ вступає в вік Людини – ось що головне» [1, с. 608].

Головним завданням будь-якої освіти є формування, передусім, людини: «Треба прагнути насамперед до того, щоб стати людиною – це ще важливіше. Більше, ніж будь-коли, ми повинні думати про те, що вкладаємо в душу людини» [1, с. 609]. Педагогіка В. О. Сухомлинського ґрунтується на повазі до людської особистості, адже без поваги до дитини неможливо виховати в неї почуття власної гідності: «Виховати почуття власної гідності, честі, поваги до самої себе можна лише тоді, коли людина відчуває себе господарем у своєму власному духовному світі, коли в ньому є певна межа, за яку не має права переступати ніхто» [2, с. 309].

Провідниками, які навчать учнів любові, духовній красі, відчуттю серцем внутрішнього світу іншої людини, є, передусім, їхні батьки (батько і мати), а також учитель, вихователь. На жаль, і нині багато дітей обділені батьківською любов'ю, увагою та піклуванням, серед них є багато покинутих, педагогічно занедбаних, відданих на виховання вулиці. За таких обставин головна відповідальність у формуванні молодого покоління покладається на школу та інші заклади освіти, які покликані розвинути їх емоційно-естетично, показати витонченість і красу почуттів, виховати вразливу натуру, чуйне та делікатне серце. На думку видатного педагога, найголовнішим є «виховати в собі Людину», причому «інженером можна стати за п'ять років, учитися ж на людину треба все життя» [2, с. 632]. Як бачимо, ідея освіти і виховання впродовж життя не така вже й нова, а декларувалася В. О. Сухомлинським ще в радянські часи.

У «Листах до сина» батько-педагог переконує у необхідності виховання та

самовиховання людської душі, провідна роль у яких відводиться красі: «Виховуй в собі людську душу. Найголовніший засіб самовиховання душі – краса. Краса в широкому розумінні – і мистецтво, і музика, і душевні стосунки з людьми» [2, с. 610]. Адже краса «відточує людяність». Якщо людина з дитинства виховується на красі, насамперед на хороших книжках, якщо в неї розвивається здатність до переживань, почуття замилювання, захоплення перед красою, то навряд чи можливо, щоб вона стала бездушною, паскудною, розпусною. Краса, насамперед художні цінності, виховує витонченість природи, а чим тонша натура, тим гостріше людина сприймає світ і тим більше вона може дати світові [2, с. 613]. В. О. Сухомлинський зазначає: «З того часу, як людина стала людиною, з тієї миті, як вона задивилася на красу вечірньої зорі, вона почала вдивлятися в саму себе. Краса – це глибоко людське. Це радість нашого життя. Людина стала Людиною тому, що побачила глибину блакитного неба, мигтіння зірок, рожевий розлив вечірньої заграви, багрянний захід сонця перед вітряним днем, мерехтіння марева над небокраєм, безкраю далечінь степів, сині тіні в березневих снігових заметах, журавлиний ключ у голубому небі, відбиття сонячних променів у міриадах крапель ранкової роси, сірі нитки дощу в похмурий осінній день, фіолетову хмаринку на куші бузку, ніжну стеблинку і голубий дзвіночок проліска – побачила і, вражена, пішла по землі, створюючи нову красу. Зупинись і ти в захопленні перед красою – і в твоєму серці розквітне благородство» [2, с. 634].

На думку В. О. Сухомлинського, в дитинстві людина повинна пройти емоційну школу – школу виховання добрих почуттів: «Досвід підтверджує, що добрі почуття своїм корінням сягають у дитинство, а людяність, доброта, лагідність, доброзичливість народжуються в праці, турботах, хвилюваннях про красу навколишнього світу. Добрі почуття, емоційна культура – це серцевина людяності. Якщо добрі почуття не виховані в дитинстві, їх ніколи не виховаєш, тому що це суто людське утверджується в душі одночасно з пізнанням перших і найважливіших істин, одночасно з переживаннями і відчуженнями найтонших відтінків рідного слова» [3, с. 60].

Таким чином, ідеї гуманної педагогіки В. О. Сухомлинського передбачають, передусім, любов і повагу до кожної дитини, трепетне ставлення до душі, розуму і почуттів вихованця, розуміння і пізнання багатогранності особистості та постійний всебічний її розвиток, віру в її здібності й таланти, виховання самоповаги та почуття власної гідності, емоційно-естетичний розвиток і утвердження ідеалів краси у природі та людині.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В. О. Листи до сина. *Вибрані твори*. В 5-ти т. Т. 3. К.: Рад. школа, 1977. С. 583–657.
2. Сухомлинський В. О. Народження громадянина. *Вибрані твори*. В 5-ти т. Т. 3. К.: Рад. школа, 1977. С. 283–582.
3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. *Вибрані твори*. В 5-ти т. Т. 3. К.: Рад. школа, 1977. С. 9–279.
4. Сухомлинський В. О. Як любити дітей. *Радянська школа*. 1967. № 7. С. 68.

**Гурин Юлія,
Фрончко Катерина,**
студенти 4 Ж курсу
спеціальності Початкова освіта,
Луцького педагогічного коледжу
Науковий керівник – Надія Антонюк

Прояв ідей В. О. Сухомлинського в концепції Нової української школи

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки. НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням, в якій прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не боятись висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами. [1]

«В Україні, як і в усьому світі, набирає ваги так зване покоління Z, або «діти тисячоліття». Їхні погляди, спосіб життя кардинально відрізняються від старших поколінь. Для них не існує розмежування між роботою, навчанням і відпочинком. Життя для них – це гармонійне поєднання, пізнання нового, самовдосконалення, гри та розваг. Діти XXI століття значно відрізняються від попередніх поколінь, отож і школа для них має бути сучасною, новаторською.

Наукове видання

Збірник матеріалів V педагогічних читань
**«Актуальність ідей В. О. Сухомлинського в сучасному
освітньому просторі»**

Матеріали відтворено з оригіналів, поданих до збірника

Дизайн обкладинки, верстка – Гребенюк А. В.